

ที่ ศธ ๐๕๐๖/๗๑๗๗

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
๓๒๘ ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๗

ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

เรียน (แจ้งท้ายสำเนา)

ด้วยประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษานำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ไปพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาต่างๆ ของแต่ละระดับคุณวุฒิ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา โดยมุ่งเน้นที่คุณภาพของบัณฑิตเป็นสำคัญ กล่าวคือบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา ต่างๆ ในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันจะมีผลการเรียนรู้ขั้นต่ำที่สามารถเทียบเคียงกันได้

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย เสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ลงนามในประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๐ และลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๒๗๑ ง วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เพื่อสถาบันอุดมศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายละเอียดของ หลักสูตรและจัดการเรียนการสอนต่อไป ซึ่งท่านสามารถสืบค้นข้อมูลดังกล่าวได้จาก www.mua.go.th/prweb/ เมนูด้านซ้าย เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (TOF)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางอรสา ภาววิมล)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา

โทร. ๐๒-๐๓๙-๕๖๑๐

โทรสาร ๐๒-๐๓๙-๕๖๖๕

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย

พ.ศ. ๒๕๖๐

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้จัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขาหรือสาขาวิชาเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตในสาขาหรือสาขาวิชาของแต่ละระดับคุณวุฒิมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย ให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของ คณะกรรมการการอุดมศึกษา ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย ต้องมี มาตรฐานไม่ต่ำกว่า “มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๖๐”

ข้อ ๒ การจัดทำหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย ต้องมุ่งให้เกิดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต โดยมีหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และองค์ประกอบอื่น ๆ ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่แนบท้ายประกาศนี้

ข้อ ๓ สถาบันอุดมศึกษาใดจัดการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย อยู่ในวันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ ต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามประกาศนี้ ภายในปีการศึกษา ๒๕๖๒

ข้อ ๔ ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ข้างต้นได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จะพิจารณา และให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเป็นที่สิ้นสุด

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี
สาขาการแพทย์แผนไทย

เอกสารแนบท้าย

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย

๑. ชื่อสาขา

การแพทย์แผนไทย

Thai Traditional Medicine

๒. ชื่อปริญญา

ภาษาไทย

การแพทย์แผนไทยบัณฑิต

พท.บ.

ภาษาอังกฤษ

Bachelor of Thai Traditional Medicine

B.TM.

๓. ลักษณะของสาขา

สาขาการแพทย์แผนไทย เป็นวิชาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เป็นศาสตร์แห่งการรักษาสุขภาพที่แตกต่างจากการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยมีแนวคิดของการรักษาที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ก่อให้เกิดความสมดุลของร่างกาย โดยอาศัยปรัชญาความรู้และความเข้าใจในความเป็นธรรมชาติของร่างกาย และจิตใจมนุษย์ให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต อาหาร ความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการพิสูจน์ความปลอดภัยจากครุภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ผสมผสานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาการแพทย์แผนไทยจึงเป็นวิชาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการดูแลสุขภาพทั้งในด้านการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสุขภาพแบบองค์รวมแก่ผู้รับบริการ เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถดูแลตนเองได้ ทั้งในภาวะสุขภาพดีและเจ็บป่วย ศาสตร์การแพทย์แผนไทย ได้แบ่งองค์ความรู้ออกเป็น ๔ ด้าน คือ เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การผดุงครรภ์ไทย และการนวดไทย ให้การวินิจฉัยโรค การรักษาโรคตามทฤษฎีที่ระบุในคัมภีร์แพทย์แผนไทย และใช้ยาที่ผลิตจากเภสัชวัตถุ คือ พืช สัตว์ หรือแร่ธาตุ การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทยได้อย่างมีคุณภาพที่ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน มีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยแก่ผู้ใช้บริการ โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตและคุณค่าของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม การนำภูมิปัญญามาใช้ร่วมสมัย แพทย์แผนไทยต้องมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกับสาขาวิชาอื่น ๆ ในสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรด้านสุขภาพกระแสหลัก และสามารถศึกษาวิจัยพัฒนาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยได้อย่างเหมาะสม

ในการจัดการเรียนการสอนของสาขาการแพทย์แผนไทย มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่สอดคล้องกันมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติได้ โดยเฉพาะความรู้พื้นฐานวิชาชีพ ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพื้นฐานวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานหรือปรีคลินิก พื้นฐานการแพทย์แผนไทย อย่างครอบคลุม โดยผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างเพียงพอพร้อมที่จะเรียนวิชาชีพการแพทย์แผนไทย และสามารถฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สาขาการแพทย์แผนไทย จะเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา การเรียนรู้เกี่ยวกับการแพทย์พื้นบ้านในท้องถิ่น การมีประสบการณ์ การเรียนรู้ด้านวิถีสุขภาพของคนในชุมชน เพื่อให้บัณฑิตการแพทย์แผนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ มีทักษะทางปัญญา มีความรับผิดชอบ สามารถสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ได้รับความรู้และทักษะ ประสบการณ์ และการสืบทอด

ทางวิชาชีพจากหมอฟันบ้าน มีความเข้าใจในจิตวิญญาณเกี่ยวกับสุขภาพความเจ็บป่วย มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

๔. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

๔.๑ มีความรอบรู้และทักษะในศาสตร์วิชาชีพทางการแพทย์แผนไทย รวมทั้งพื้นฐานวิทยาศาสตร์ การแพทย์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยได้อย่างเหมาะสม สามารถ ทำการวิจัยและศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

๔.๒ สามารถให้บริการการแพทย์แผนไทยได้อย่างเป็นองค์รวมแก่ผู้รับบริการ โดยใช้ภูมิปัญญา การแพทย์แผนไทย ศาสตร์และศิลปะทางการแพทย์แผนไทยอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย ภายใต้กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๔.๓ มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมทั้งตนเอง ผู้รับบริการ เพื่อนร่วมงาน มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม โดยยึดหลักกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๔.๔ มีความสามารถใช้ทักษะในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อการแก้ปัญหา การสร้างสรรค์ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สนใจใฝ่รู้และสามารถพัฒนาตนเอง วิชาชีพ และสังคมได้อย่างต่อเนื่อง ในการนำไปสู่การบริหารจัดการในองค์กรทางสุขภาพ การแก้ปัญหา การพัฒนางานให้กับองค์กร ชุมชนและสังคม

๔.๕ มีทักษะ ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การใช้สถิติ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนและพัฒนาการปฏิบัติงานในวิชาชีพและการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

๔.๖ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานเป็นทีม กับสหวิชาชีพและชุมชน

๕. มาตรฐานผลการเรียนรู้

สาขาการแพทย์แผนไทย กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ ๖ ด้าน ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาการแพทย์แผนไทย ที่กำหนดไว้ ดังนี้

๕.๑ คุณธรรม จริยธรรม

๕.๑.๑ มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และเป็นผู้มีจรรยาบรรณแห่ง วิชาชีพ

๕.๑.๒ มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นทั้งในการดำรงตนและ การปฏิบัติงาน

๕.๑.๓ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก สิทธิผู้บริโภค สิทธิผู้ป่วย ตลอดจนสิทธิในการปฏิบัติการของแพทย์แผนไทย โดยคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและความหลากหลายทาง วัฒนธรรม

๕.๒ ความรู้

๕.๒.๑ มีความรู้และความเข้าใจในศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานชีวิตและพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สุขภาพ ที่ครอบคลุมทั้งวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ กฎหมายและการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๕.๒.๒ มีความรู้และความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย และสามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

๕.๒.๓ มีความรู้และทักษะในกระบวนการวิจัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพได้

๕.๓ ทักษะทางปัญญา

๕.๓.๑ ตระหนักรู้ในศักยภาพและสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของตน เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความสามารถเพิ่มมากขึ้น สามารถนำไปสู่การปฏิบัติทางการแพทย์แผนไทย การสอน การแสวงหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพ และการเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง

๕.๓.๒ สามารถสืบค้น รวบรวม วิเคราะห์ ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล สรุปลงจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และนำข้อมูลไปใช้ในการอ้างอิง และแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจรรย์ญาณ เพื่อให้มีคุณภาพในการให้บริการทางการแพทย์แผนไทย

๕.๓.๓ สามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการวิจัย และนวัตกรรมที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป

๕.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

๕.๔.๑ มีมนุษยสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และทำงานเป็นทีมร่วมกับวิชาชีพอื่นได้

๕.๔.๒ สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในองค์กร ในสถานการณ์ที่หลากหลาย และสถานการณ์เฉพาะหน้า

๕.๔.๓ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อสังคม และการพัฒนาตนเอง วิชาชีพ องค์กร และสังคมอย่างต่อเนื่อง

๕.๕ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๕.๕.๑ สามารถประยุกต์ใช้หลักตรรกะ คณิตศาสตร์ และสถิติที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

๕.๕.๒ สามารถสื่อสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารข้อมูล การนำเสนอได้อย่างเหมาะสม

๕.๕.๓ สามารถใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ เพื่อการแสวงหาความรู้ การรวบรวม การประมวล การวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล

๕.๖ ทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ

๕.๖.๑ มีความสามารถในการตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การป้องกันโรค การส่งเสริม และการฟื้นฟูสุขภาพ แก่ผู้ใช้บริการด้วยกรรมวิธีทางการแพทย์แผนไทย ตามหลักกิจ ๔ ประการด้านเวชกรรมไทย ได้แก่ รู้จักที่ตั้งที่แรกเกิดของโรค รู้จักชื่อของโรค รู้จักยารักษาโรค รู้จักเลือกยาให้เหมาะกับโรค

๕.๖.๒ มีความสามารถในการเตรียมยา การผลิตยา การปรุงยา การจ่ายยา ตามหลักเภสัช ๔ ประการ ได้แก่ เภสัชวัตถุ สรรพคุณเภสัช คณาเภสัช เภสัชกรรม และการควบคุมคุณภาพของยาแผนไทยให้มีคุณภาพตามหลักสากล

๕.๖.๓ มีความสามารถในการตรวจ การวินิจฉัย การบำบัดและการรักษาสุขภาพของหญิงมีครรภ์ ทั้งในระยะตั้งครรภ์ และระยะหลังตั้งครรภ์ ด้วยกรรมวิธีทางการแพทย์แผนไทย และการทำคลอดในรายปกติที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน

๕.๖.๔ มีความสามารถในการตรวจ การวินิจฉัย การบำบัดและการรักษาโรคแก่ผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย โดยใช้ศิลปะการนวดไทย

๖. องค์การวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

สภาการแพทย์แผนไทย

๗. โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต ประกอบด้วยหมวดวิชาและเกณฑ์ขั้นต่ำของกลุ่มวิชาหรือรายวิชา มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า ๑๒๗ หน่วยกิต โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำของแต่ละหมวดวิชาดังนี้

๗.๑ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต

๗.๒ หมวดวิชาเฉพาะ จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า ๙๑ หน่วยกิต จำแนกได้ดังนี้

๗.๒.๑ พื้นฐานวิชาชีพ จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า ๔๐ หน่วยกิต

๗.๒.๒ วิชาชีพ ไม่น้อยกว่า ๕๑ หน่วยกิต

๑) เวชกรรมไทย ไม่น้อยกว่า ๑๖ หน่วยกิต

๒) เภสัชกรรมไทย ไม่น้อยกว่า ๑๓ หน่วยกิต

๓) การผดุงครรภ์ไทย ไม่น้อยกว่า ๗ หน่วยกิต

๔) การนวดไทย ไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต

๕) ฝึกบูรณาการประสบการณ์วิชาชีพการแพทย์แผนไทย ไม่น้อยกว่า ๓ หน่วยกิต

๗.๓ หมวดวิชาเลือกเสรี จำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต

หมายเหตุ วิชาชีพที่กำหนด จะต้องจัดให้เป็นการศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้มีหน่วยกิตรวม ไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต โดยจัดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเวชกรรมไทย ไม่น้อยกว่า ๔ หน่วยกิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพเภสัชกรรมไทย ไม่น้อยกว่า ๓ หน่วยกิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพการผดุงครรภ์ไทย ไม่น้อยกว่า ๒ หน่วยกิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพการนวดไทย ไม่น้อยกว่า ๓ หน่วยกิต และฝึกบูรณาการประสบการณ์วิชาชีพการแพทย์แผนไทย ไม่น้อยกว่า ๓ หน่วยกิต ซึ่งเป็นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบบูรณาการวิชาชีพการแพทย์แผนไทยทั้ง ๔ ด้าน และทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ ที่จัดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่อเนื่องกัน ไม่น้อยกว่า ๑ ภาคการศึกษาปกติ ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จัดให้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง คือ ฝึกปฏิบัติในสถานพยาบาล ที่ให้บริการด้านการแพทย์แผนไทย เช่น โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานพยาบาลการแพทย์แผนไทย ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องมีอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยงประจำแหล่งฝึก เป็นผู้ดูแล ให้คำปรึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด

หลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต เป็นหลักสูตรปริญญา (๔ ปี) ทางวิชาชีพ ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนดให้มีจำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า ๗๒ หน่วยกิต โดยต้องเรียนวิชาทางปฏิบัติการตามที่มาตรฐานวิชาชีพกำหนด ซึ่งหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต กำหนดจำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเฉพาะไว้รวมไม่น้อยกว่า ๙๑ หน่วยกิต

เป็นหน่วยกิตทางปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า ๔๑ หน่วยกิต และหน่วยกิตทางทฤษฎี ไม่น้อยกว่า ๕๐ หน่วยกิต โดยให้ครอบคลุมรายวิชาทางปฏิบัติการตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่สภาการแพทย์แผนไทยกำหนด

๘. เนื้อหาสาระสำคัญของสาขา

เนื้อหาสาระที่กำหนดเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำของกลุ่มวิชาหรือรายวิชาในแต่ละหมวดวิชา มีดังนี้

๘.๑ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาดนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก ทั้งนี้ต้องครอบคลุมกลุ่มวิชาภาษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

๘.๒ หมวดวิชาเฉพาะ

๘.๒.๑ พื้นฐานวิชาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานให้เข้าใจระบบสุขภาพของร่างกาย การตรวจวินิจฉัยโรค การบำบัดรักษา การค้นหาสาเหตุของโรค การเทียบเคียงโรคแผนไทยกับแผนปัจจุบัน และการวางแผนการรักษาแบบบูรณาการกับการแพทย์แผนปัจจุบัน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑) วิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ จะต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระอย่างน้อย คือ ชีววิทยา เคมี องค์กรประกอบทางเคมีในพืชสมุนไพร อนุกรมวิธานพืช และระเบียบวิธีวิจัย

๒) วิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานหรือปรีคลินิก จะต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระอย่างน้อย ดังนี้ กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา พยาธิสรีรวิทยา ชีวเคมี จุลชีววิทยา และเภสัชวิทยา

๓) วิชาพื้นฐานการแพทย์แผนไทย เป็นเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้วิชาชีพ จะต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระอย่างน้อย คือ ปรัชญา จรรยาบรรณ และกฎหมายที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย อาหารและพฤติกรรมดำรงชีวิตต่อสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ ระบบสุขภาพ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาสำหรับการแพทย์แผนไทย จิตวิทยา ระบาดวิทยา พฤษศาสตร์พื้นบ้าน และการแพทย์พื้นบ้าน

๘.๒.๒ วิชาชีพ จะต้องเข้าใจเนื้อหาสาระและมีทักษะปฏิบัติงานครอบคลุม ๔ กลุ่มวิชา คือ เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การนวดไทย และการผดุงครรภ์ไทย

๑) เวชกรรมไทย จะต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระดังนี้ ทฤษฎีการแพทย์แผนไทย สาระสำคัญของคัมภีร์แพทย์แผนไทย ได้แก่ คัมภีร์สมุฏฐานวินิจฉัย คัมภีร์ธาตุบรรจบ คัมภีร์อุทรโรค คัมภีร์มูจนา ปักขันทิกา คัมภีร์ปฐมจินดา คัมภีร์มหาโชตรัต คัมภีร์อดิสาร คัมภีร์ทิพยมลา คัมภีร์ไพจิตรมทรวงศ์ คัมภีร์วิถีภูฏโรค คัมภีร์ขวดาร คัมภีร์มัญชุสวาระวิเชียร คัมภีร์กษัย คัมภีร์ธาตุวิภังค์ คัมภีร์ธาตุวิวรรณ์ คัมภีร์โรคนิทาน คัมภีร์วโรยคสาร คัมภีร์ฉันทศาสตร์ คัมภีร์ตักศิลา คัมภีร์สิทธิสารสงเคราะห์ คัมภีร์มูขโรค คัมภีร์อภัยสันตา ตำราเวชศึกษา การประยุกต์ใช้หลักการในคัมภีร์แพทย์แผนไทย เพื่อการตรวจวินิจฉัยและวางแผนการรักษาโรคที่ก่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้ป่วย ตลอดจนการเทียบเคียงโรคกับการแพทย์แผนปัจจุบันและการส่งต่อผู้ป่วย

๒) เภสัชกรรมไทย จะต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระดังนี้ จรรยาเภสัชกรรม หลักเภสัช ๔ (เภสัชวัตถุ สรรพคุณเภสัช คณาเภสัช เภสัชกรรม) โครงสร้างตำรับยา การตั้งตำรับยา ยาสามัญประจำบ้าน ยาแผนไทยในบัญชียาหลักแห่งชาติ ตำรายาที่มีฤทธิ์แรง ตำรายาใช้แทนกัน น้ำกระสายยา การปรุงยาตามหลักการปรุงยาแผนโบราณ ๒๘ วิธี และวิธีการแบบเภสัชกรรมแผนปัจจุบัน หลักการใช้ยาสมุนไพร หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต (GMP) การควบคุมคุณภาพยาสมุนไพร และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓) การนวดไทย จะต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระดังนี้ ประวัติการนวดไทย การนวดไทย แบบต่าง ๆ ประโยชน์ของการนวด ข้อห้าม ข้อควรระวังในการนวด การฝึกกำลังนิ้วมือ การแต่งรสมือ สาเหตุและกลไกการเกิดโรค อากาการ การตรวจวินิจฉัย การนวดรักษาโรค โดยเน้นโรคในระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ตามแนวทางการนวดไทย ร่วมกับการใช้ยาสมุนไพร การประคบ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับอาหารแสลงและการให้กายบริหาร การเทียบเคียงโรคกับการแพทย์แผนปัจจุบัน และการส่งต่อผู้ป่วย

๔) การผดุงครรภ์ไทย จะต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระดังนี้ ความหมายและความสำคัญของการผดุงครรภ์ไทย กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาการตั้งครรภ์ การส่งเสริมสุขภาพและการดูแลมารดาและทารก าระยะก่อนคลอด ระหว่างคลอดและหลังคลอดตามแนวทางการแพทย์แผนไทย ความผิดปกติของมารดาและทารก การส่งต่อผู้ป่วย วิธีการทำคลอดในรายปกติ ที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน โดยเน้นการดูแลมารดาหลังคลอด ด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย ได้แก่ การอยู่ไฟ การทับหม้อเกลือ การอบ ประคบ และการนวดหลังคลอด

๘.๓ หมวดวิชาเลือกเสรี

เป็นวิชาที่ส่งเสริมความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ หรือสร้างความเข้าใจต่อระบบสุขภาพ หรือเป็นวิชาที่ให้ผู้เรียนมีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง

๙. กลยุทธ์การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้

๙.๑ กลยุทธ์การสอน

การจัดการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ทางวิชาชีพจากภูมิปัญญาจากแพทย์พื้นบ้าน และสืบทอดทักษะทางวิชาชีพการแพทย์พื้นบ้านในท้องถิ่น เสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านวิถีสุขภาพของคนในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในจิต และจิตวิญญาณเกี่ยวกับสุขภาพ ความเจ็บป่วย มีการออกแบบการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาที่สามารถวัดและประเมินการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ใช้วิธีการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับรายวิชา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และจัดระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถานการณ์จริง ภายใต้การกำกับ ดูแล จากอาจารย์ผู้สอนอย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ ผลการเรียนรู้ทั้ง ๖ ด้าน

๙.๒ กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอน โดยแบ่งสัดส่วนน้ำหนัก การประเมินในแต่ละกิจกรรม หรือแต่ละด้านให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ สำหรับประเมินผล การปฏิบัติ ใช้การประเมิน โดยการสังเกต การสอบภาคปฏิบัติในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง เน้นทักษะ ทางด้านเวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การนวดไทย และการผดุงครรภ์ไทย มีการวัดและประเมินทักษะปฏิบัติ ตามที่กำหนดในหลักสูตร ในส่วนของวิชาชีพ ผลการประเมินของผู้เรียนที่ต่ำกว่า C สถาบันอุดมศึกษา ต้องจัด กิจกรรมเสริมเพื่อเพิ่มเติมความรู้และทักษะของผู้เรียน ผู้สอนต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับวิธีการวัดและ ประเมินผลของรายวิชา และต้องนำผลการวัดและประเมินผลมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการปรับปรุงตนเอง รวมทั้งผู้สอนได้ใช้ผลการวัดและการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา

๑๐. การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้

สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดให้มีระบบและกลไกการทวนสอบเพื่อยืนยันว่านักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนมีผลการเรียนรู้ทุกด้านตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย เป็นอย่างน้อย โดยดำเนินการทั้งการทวนสอบระดับรายวิชาและระดับหลักสูตรผ่านกระบวนการสอบประมวลความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

๑๐.๑ การทวนสอบระดับรายวิชา

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดให้มีการทวนสอบในระดับรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยสถาบันอุดมศึกษาหรือคณะ/วิทยาลัย กำหนดระบบและกลไกในการดำเนินงานเกี่ยวกับการทวนสอบเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของการให้คะแนนกับกระดาษคำตอบ รวมทั้งการประเมินด้วยวิธีอื่นที่กำหนดในรายละเอียดของรายวิชา ตลอดจนการอุทธรณ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา (ถ้ามี) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการวางแผนและรายงานผลการทวนสอบต่อคณะกรรมการประจำคณะฯ หรือวิทยาลัย ทุกภาคการศึกษา

๑๐.๒ การทวนสอบระดับหลักสูตร

ดำเนินการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมผลการเรียนรู้ทุกด้านตามมาตรฐานสาขาการแพทย์แผนไทยอย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินความสำเร็จของการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ โดยมีการประเมินจากหลายแหล่ง รวมถึงการประเมินโดยแหล่งฝึกงาน ผู้ใช้บัณฑิต บัณฑิต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าผู้สำเร็จการศึกษามีผลการเรียนรู้ไม่น้อยกว่าที่กำหนดในรายละเอียดของหลักสูตร

๑๑. คุณสมบัติผู้เข้าศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนรู้

๑๑.๑ คุณสมบัติผู้เข้าศึกษา

๑๑.๑.๑ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ที่มีหน่วยกิตการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ไม่ต่ำกว่า ๒๒ หน่วยกิต คณิตศาสตร์ ไม่ต่ำกว่า ๑๒ หน่วยกิต และภาษาอังกฤษ ไม่ต่ำกว่า ๙ หน่วยกิต

ในกรณีที่มิหน่วยกิตการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไม่ครบ ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาเพิ่มเติมให้ครบตามกำหนด

๑๑.๑.๒ มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่เจ็บป่วยหรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรงหรือมีความผิดปกติที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและ/หรือการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

๑๑.๑.๓ มีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

๑๑.๒ การเทียบโอนผลการเรียนรู้

ให้เทียบโอนผลการเรียนรู้ได้เฉพาะในหลักสูตรที่ได้รับการเผยแพร่โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้ว กรณีเป็นสถาบันการศึกษาต่างประเทศ ต้องเป็นสถาบันที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับรอง หรือใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาของประเทศนั้น ๆ และหากเป็นนักศึกษาต่างคณะในสถาบันเดียวกัน จะต้องผ่านการประเมินที่สอดคล้องวิชาชีพ และรายละเอียดอื่น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของแต่ละมหาวิทยาลัย

๑๒. คณาจารย์และบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน

๑๒.๑ คุณสมบัติอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร

๑๒.๑.๑ คุณสมบัติอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี ฉบับที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน

๑๒.๑.๒ อาจารย์ประจำหลักสูตร ต้องมีใบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ในภาพรวมครบทั้ง ๔ ด้าน

๑๒.๑.๓ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคนต้องมีใบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ในภาพรวมครบทั้ง ๔ ด้าน และภายในปีการศึกษา ๒๕๖๙ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคนต้องมีใบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ครบทั้ง ๔ ด้าน

๑๒.๒ อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สภาการแพทย์แผนไทยกำหนด

๑๒.๒.๑ การจัดการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตร กำหนดสัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาดังนี้ อาจารย์ ๑ คน ต่อนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าไม่เกิน ๘ คน

๑๒.๒.๒ การฝึกปฏิบัติการ กำหนดสัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาดังนี้ อาจารย์ ๑ คน ต่อนักศึกษาไม่เกิน ๘ คน

๑๒.๒.๓ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กำหนดสัดส่วนอาจารย์หรือผู้สอนต่อนักศึกษาดังนี้ อาจารย์หรือผู้สอน ๑ คน ต่อนักศึกษาไม่เกิน ๔ คน

๑๒.๓ บุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน

จัดให้มีบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน หรือผู้ช่วยสอนในห้องปฏิบัติการในจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน และมีบุคลากรสนับสนุนการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในงานบริหาร งานการเงิน และงานบริการโสตทัศนูปกรณ์เป็นอย่างน้อย

๑๓. ทรัพยากรการเรียนการสอนและการจัดการ

๑๓.๑ ทรัพยากรการเรียนการสอน

๑๓.๑.๑ มีอาคารเรียนและห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

๑๓.๑.๒ มีห้องทำงานที่เหมาะสมและเอื้อต่อการทำงานของอาจารย์และบุคลากร

๑๓.๑.๓ มีสถานที่ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา

๑๓.๑.๔ มีห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์สุขภาพที่เหมาะสมและมีอุปกรณ์เพียงพอ

๑๓.๑.๕ มีห้องปฏิบัติการ ในการฝึกทักษะวิชาชีพ มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพียงพอในรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

๑๓.๑.๖ มีห้องเรียนและอุปกรณ์โสตที่เพียงพอและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในรายละเอียดหลักสูตร และรายวิชา

๑๓.๑.๗ มีห้องสมุดที่มีตำราหลักทางการแพทย์แผนไทย ตามที่สภาการแพทย์แผนไทยกำหนด มีหนังสือหรือตำราทางการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกที่ทันสมัยไม่น้อยกว่า ๑๐ ชื่อเรื่อง และมีหนังสือทางการแพทย์แผนไทยและวิทยาศาสตร์สุขภาพ ไม่น้อยกว่า ๕๐ เล่ม ต่อนักศึกษา ๑ คน หรือสามารถสืบค้นได้จากระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยนักศึกษาต้องสามารถเข้าถึงระบบการสืบค้นได้อย่างสะดวกและทุกโอกาส

๑๓.๑.๘ มีแหล่งฝึกหลักในวิชาการปฏิบัติการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยที่เป็นของสถาบันอุดมศึกษาและมีจำนวนผู้ใช้บริการทั้งเวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การนวดไทย และการผดุงครรภ์ไทย เพียงพอต่อการฝึกงานของนักศึกษา ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสุขภาพของผู้ใช้บริการและคุณภาพการบริการ

๑๓.๑.๙ มีระบบและมาตรการรักษาความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาและอาจารย์ และป้องกันอันตรายที่อาจเกิดระหว่างการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ระหว่างการเดินทางไปและกลับจากการฝึกงานในแหล่งฝึกปฏิบัติ

๑๓.๒ การจัดการ

๑๓.๒.๑ มีผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนการสอนโดยเฉพาะ

๑๓.๒.๒ มีการวางแผนความต้องการทรัพยากรการศึกษาทุกประเภทอย่างต่อเนื่อง

๑๓.๒.๓ มีทรัพยากรการศึกษาทุกประเภทจำนวนเพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้ตลอดเวลา

๑๓.๒.๔ มีการประเมินคุณภาพ และปริมาณของทรัพยากรทุกประเภทรวมทั้งแหล่งฝึกอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุกปีการศึกษา

๑๓.๒.๕ มีการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาและอาจารย์เพื่อการปรับปรุงคุณภาพภายหลังการสิ้นสุดการเรียน

๑๔. แนวทางการพัฒนาคณาจารย์

๑๔.๑ แนวทางการพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา

๑๔.๑.๑ เพิ่มพูนทักษะการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนความสำเร็จของมาตรฐานผลการเรียนรู้ในทุกด้าน

๑๔.๑.๒ พัฒนาความเชี่ยวชาญการปฏิบัติในสาขาการแพทย์แผนไทยให้มีความทันสมัย อยู่เสมอ และเพิ่มพูนทักษะในการให้บริการวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ

๑๔.๑.๓ สนับสนุนให้มีโอกาสและทักษะในการวิจัยในสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

๑๔.๑.๔ พัฒนาทักษะการเขียนตำรา หนังสือ การวิจัย และตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการ ระดับชาติ และนานาชาติ

๑๔.๑.๕ พัฒนาคูณวุฒิให้สูงขึ้น

๑๔.๑.๖ พัฒนาการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ หรือระบบเทียบเคียง

๑๔.๑.๗ เข้าร่วมประชุม สัมมนาวิชาการอย่างต่อเนื่องทุกปี

๑๔.๑.๘ เพิ่มพูน และพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๑๔.๑.๙ สนับสนุนให้มีโอกาสบริการวิชาการแก่กลุ่มบุคคล สถาบัน และสังคมโดยทั่วไป

๑๔.๑.๑๐ จัดทำแผนและดำเนินการพัฒนาอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคน ให้มีใบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ครบทั้ง ๔ ด้าน ภายในปีการศึกษา ๒๕๖๙

สำหรับอาจารย์ใหม่จะต้องมีการพัฒนา โดยการปฐมนิเทศเพื่อแนะนำสู่บทบาทการเป็นอาจารย์ และการทำหน้าที่ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา รับการอบรม มีการพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านทักษะ การปฏิบัติการ พัฒนabethาและจรรยาบรรณอาจารย์ หรือระบบที่สถาบันกำหนด

๑๔.๒ แนวทางการพัฒนาอาจารย์ประจำแหล่งฝึก

ดำเนินการในการพัฒนาอาจารย์ประจำแหล่งฝึกอย่างต่อเนื่อง

๑๕. การประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต ต้องสามารถประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้บัณฑิตมีคุณภาพอย่างน้อยตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย โดยมีตัวบ่งชี้หลัก ดังนี้

๑๕.๑ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผน ติดตาม และทบทวนการดำเนินงานหลักสูตร

๑๕.๒ มีรายละเอียดของหลักสูตร (มคอ.๒) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย ในทุกประเด็นเป็นอย่างน้อย

๑๕.๓ มีรายละเอียดของรายวิชาและรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนามตามเจตนารมณ์ของการจัดทำ มคอ.๓ และ มคอ.๔ ก่อนการเปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษาครบทุกรายวิชา

๑๕.๔ จัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา และรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม ตามเจตนารมณ์ของการจัดทำ มคอ.๕ และ มคอ.๖ ภายใน ๓๐ วัน หลังสิ้นสุดภาคการศึกษาที่เปิดสอนให้ครบทุกรายวิชา

๑๕.๕ จัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรตามเจตนารมณ์ของการจัดทำ มคอ.๗ ภายใน ๖๐ วัน หลังสิ้นสุดปีการศึกษา

๑๕.๖ มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดใน มคอ.๓ และ มคอ.๔ อย่างน้อยร้อยละ ๒๕ ของรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละปีการศึกษา

๑๕.๗ มีการพัฒนา/ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การสอนหรือการประเมินผลการเรียนรู้ จากผลการประเมินการดำเนินงานที่รายงานใน มคอ.๗ ปีที่แล้ว

๑๕.๘ อาจารย์ใหม่ (ถ้ามี) ทุกคน ได้รับการปฐมนิเทศหรือคำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน

๑๕.๙ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคนได้รับการพัฒนาทางวิชาการและ/หรือวิชาชีพอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๑๕.๑๐ จำนวนบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน ได้รับการพัฒนาทางวิชาการและ/หรือวิชาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ต่อปี

๑๕.๑๑ ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาปีสุดท้าย/บัณฑิตใหม่ที่มีต่อคุณภาพหลักสูตร เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๓.๕๑ จากคะแนนเต็ม ๕.๐๐

๑๕.๑๒ ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตใหม่ เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๓.๕๑ จากคะแนนเต็ม ๕.๐๐

ตัวบ่งชี้ ๑๕.๑-๑๕.๑๒ เป็นตัวบ่งชี้ผลการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดตัวบ่งชี้เพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับพันธกิจและวัตถุประสงค์ของสถาบัน หรือกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่สูงขึ้น เพื่อการยกระดับมาตรฐานของตนเอง โดยกำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร หรือสถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิได้เอง ซึ่งแต่ละหลักสูตรมีอิสระในการกำหนดตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานที่ใช้ในการติดตาม ประเมิน และรายงานคุณภาพของหลักสูตรประจำปีทีระบุในหมวดที่ ๑ - ๖ ของแต่ละหลักสูตร ตามบริบทและวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิต

สถาบันอุดมศึกษาที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ต้องมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตัวบ่งชี้ทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ดีต่อเนื่อง ๒ ปีการศึกษา เกณฑ์การประเมินผ่าน คือ มีการดำเนินงานตามข้อ ๑๕.๑-๑๕.๕ และอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ของตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานที่ระบุไว้ในแต่ละปี

๑๖. การนำมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทยสู่การปฏิบัติ

สถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะเปิดสอน/ปรับปรุงหลักสูตรสาขาการแพทย์แผนไทยควรดำเนินการ ดังนี้

๑๖.๑ พิจารณาความพร้อมและศักยภาพของสถาบันในการบริหารจัดการการศึกษาตามหลักสูตร ในหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย

๑๖.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย ซึ่งประกอบด้วย กรรมการอย่างน้อย ๕ คน โดยมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย ๒ คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาการแพทย์แผนไทยหรือที่เกี่ยวข้องตามที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรฯ เห็นสมควร ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกอย่างน้อย ๒ คน และผู้แทนจากสภาการแพทย์แผนไทย อย่างน้อย ๑ คน เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทย โดยมีหัวข้อของหลักสูตรอย่างน้อยตามรายละเอียดของหลักสูตร (มคอ.๒) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

๑๖.๓ ดำเนินการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร โดยพิจารณาโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาสาระสำคัญและผลการเรียนรู้ ตามที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิสาขาคือหลัก สถาบันอุดมศึกษาอาจเพิ่มเติมผลการเรียนรู้เฉพาะของหลักสูตร ให้เป็นไปตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น โดยให้แสดงแผนที่การกระจายความรับผิดชอบต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา เพื่อให้เห็นว่าแต่ละรายวิชาในหลักสูตรมีความรับผิดชอบหลักหรือความรับผิดชอบรองต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านใด

๑๖.๔ จัดทำรายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรตามเจตนารมณ์ของการจัดทำ มคอ.๓ (รายละเอียดของรายวิชา) และ มคอ.๔ (รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม) ตามลำดับ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่า แต่ละรายวิชาจะทำให้เกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในเรื่องใด สถาบันอุดมศึกษาต้องมอบหมายให้ภาควิชา/สาขาวิชา จัดทำรายละเอียดของรายวิชาทุกรายวิชา รวมทั้งรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม ให้เสร็จสมบูรณ์ก่อนการเปิดสอน

๑๖.๕ สถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอสภาสถาบันอนุมัติรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งได้จัดทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้วก่อนเปิดสอน โดยสภาสถาบันควรกำหนดระบบและกลไกของการจัดทำ และอนุมัติรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนามให้ชัดเจน

๑๖.๖ สถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งสภาสถาบันฯ อนุมัติให้เปิดสอนแล้ว ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รับทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่สภาสถาบันอนุมัติ และให้สภาการแพทย์แผนไทย ให้ความเห็นชอบตามที่กำหนด

๑๖.๗ เมื่อสภาสถาบันอนุมัติตามข้อ ๑๖.๕ และสภาการแพทย์แผนไทยให้ความเห็นชอบตามข้อ ๑๖.๖ แล้ว ให้มอบหมายอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามกลยุทธ์การสอนและการประเมินผลที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม ให้บรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของสาขา

๑๖.๘ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน การประเมินผลและการทวนสอบผลการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา และประสบการณ์ภาคสนามในแต่ละภาคการศึกษาแล้ว ให้อาจารย์ผู้สอน จัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา ซึ่งรวมถึงการประเมินผล และการทวนสอบผลการเรียนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบพร้อมปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของการจัดทำ มคอ.๕ (รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา)

และ มคอ.๖ (รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม) ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ประมวล/วิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินการ และจัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร ในภาพรวมประจำปีการศึกษาเมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของการจัดทำ มคอ.๗ (รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร) เพื่อใช้ในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการสอน กลยุทธ์ การประเมินผลและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

๑๖.๙ เมื่อครบรอบหลักสูตร ให้จัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร ให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของการจัดทำ มคอ.๗ (รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร) เช่นเดียวกับการรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรแต่ละปีการศึกษา และวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการ หลักสูตรในภาพรวม ว่าบัณฑิตบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ รวมทั้งนำผลการวิเคราะห์ มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและ/หรือการดำเนินการของหลักสูตรต่อไป

๑๗. การเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ซึ่งบันทึกในฐานข้อมูลหลักสูตรเพื่อการเผยแพร่ (Thai Qualifications Register: TQR)

ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

รายนามวิทยากรในสาขาการแพทย์แผนไทย

รายชื่อ	สังกัด (ระบุคณะและสถาบัน)
1. รองศาสตราจารย์ ดร.สนั่น ศุภธีรสกุล	คณะกรรมการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย เนียมสุวรรณ	คณะกรรมการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา ชยธวัช	คณะกรรมการแพทย์แผนตะวันออก มหาวิทยาลัยรังสิต
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ เวชวิธาน	คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
5. ดร.พัชรพล ใจสมุทร	คณะกรรมการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์